

EGYHÁZI BESZÉD.

Márk. XIV. 8. „Ez, a mit tehetett. azt mivelte.“

„Ez, a mit tehetett, azt mivelte.“ És mégis mily kevés volt, a mit tett! Nézzetek e két alakra — Jézusra és a Bethaniai aszszonyra — s jegyezzétek meg az ellentétet. Itt van egyfelől a világ nagy reformatora, a kereszténység alapítója az örült vakhitőség kezei között. Rutul bánik vele s fenyegeti a földi elbizakodott hatalmasság. A tudós kicsúfolja, barátai eltávoznak, minden rokona elhagyja — azt az egyet kivéve, ki soha se szünik meg a föld legárvább gyermekéhez is ragaszkodni — az édes anyát. Ki van mondva rá, hogy gonosztevő; a kereszt fájdalma elkerülhetlenül előtte; nem található út, melyen azt becsülettel elkerülhetné. Nincsen ki megmenteni igyekeznék.

Ott van másfelől egy szegény, gyenge, névtelen nő; egy nő kevés befolyással s még kevesebb eszközzel kezében. Látköre korlátolt, aligha érti a fenforgó kérdéseket. Mit ért ő a bölcsészethez és theológiához, melyek az egyes vitatkozó csoportok figyelmét igénybe veszik az utczasarkokon? Ő nem tud tervelni Jézus megmentésére, nem tudja védeni; nem tud egy szót is szólani igazolására. Korlátolt levén ideje, ereje, módja, befolyása és tudománya, mit tehet e nő?

Szeretheti Jézust. Megajándékozhatja őt szívének legbensőbb érzetével. Hű lehet ama kifejezhetetlen vonzalomhoz, nemességhez melyet érez. Tudja, hogy a szelid megváltót gyűlölik; leolvassa a fájdalmat jóságos arczáról, felfedezi az elhagyatottságot gyöngéd tekintetében s pártjára áll. Bár kigunyolják Jézust, ő ragaszkodik hozzá; bár csúfolja a tömeg, ő sir érette. Elhozza a birtokában levő legdrágább kincset. Megnyitja a szelenczét, mely valószínűleg a saját temetségére való kenetet tartalmazá. Ezt ő mind teheti s milyen kevésnek látszik! E nő nem álmodik jövőendő hirről sem a maga, sem a Jézus számára; keveset tud cselekedete jelentőségéről. S úgy tetszik, mintha megérdemelné a környezők lenézését. Miért hát mégis Jézus helyeslő szavai? miért a történet megörökítése? Azért, mert

ő mindenét oda adta, a mije volt; mindent mondott, a mit tudott; szeretett teljes szívvel. Azért, mert „a mit tehetett, azt mivelte.“ Lehet-e ennél nagyobb dicséret?... Hol a hadvezér, idegen országok felfedezője; hol a tőkepénzes, ki előmozdította az ipart és kereskedést, ki otthont szerzett a segélytelenek, iskolákat alapított a tudatlanoknak; hol az államférfi, ki áldást hozott nemzetére; hol az emberbarát, ki megszabadította az elnyomottat; az erkölcszót, ki lelkeket mentett meg a bűnből, kiemelt sokakat a romlottságból; hol a próféta, ki lelkeket vezetett az ég felé s békét hozott a nyugtalan szívre; hol van csak egyetlen-egy is ezek közül, ki nagyobb dicséretet érdemelne, mint e bethaniai névtelen nő?... Ő megtette a mit tehetett, s ezek közül egy se tehetne többet. Mig e nő könnyei hullának az üldözött fejére; mig ujjai ott mozogtak a homlokán levő hajfűrtök között, melyekre nemsokára a tövis korona tétetett, addig ő ott ülhetett az idvezítő lábainál. Nehány perczig legalább egy helyen valának; egyenlő gyermekei az égi atyának. Ő, a mit tehetett, az mivelte.

„Ez, a mit tehetett, azt mivelte,“ E nem az alapige, hanem a beszéd maga. Alig szükség magyarázni. E szavak hallatára emelkedik a szív, alkalmazást talál az értelem, felismeri igazságát a lélek s kérdezi — mennyire vagyunk mi érdemesek a dicséretre, mely a Bethaniai nőnek adatott? Megteszünk-e mi mindent, a mit tehetünk, hogy védve legyen az igaz, s teljesítve a kötelesség? Megteszünk-e, mindent, a mit tehetünk, a száműzött és csüggedők vigasztalására? Megteszünk-e mindent, a mit tehetünk életünk emelésére, hivatásunk nemesítésére? Megtesszük-e a mit tehetünk, hogy meg legyen állítva a romlottság áradása, a tékozlás folyama, melyek épp úgy körülvesznek minket ma, mint hajdan a Bethaniai nőt? E történet kutató kérdései hozzám is szólanak, vizsgálván azt a törekvésünket, melylyel ellent óhajtunk állani a durvaságnak, büszkeségnek és önhittségnek, melyek lesujtásával fenyegetik a gyengédséget, a nemes érzést és szeretetet hazánkban jelenleg épp úgy, mint régen Judeában.

Ifjak, a hozzátok szóló tanítás ma, e szavakban áll: „ez, a mit tehetett, azt mivelte.“ Hadd szóljanak hát ezek nektek arról a munkáról, melyet az ifjuság hamar eltűnő kedves éveiben tennetek kell. Tegyétek meg, a mit tehettek, hogy fejlődjenek ki bennetek a legnemesebb tehetségek. Tegyétek meg, a mit tehettek, hogy nyertek magasztos gondolatokat, igaz szeretetet, hogy legyen jellemes minden cselekedetetek. A kísértések körülvesznek, hogy szíveteket kimondhatatlan fájdalommal töltsék el; megtesztek-e hát mindent, a

mit tehettek, hogy a kísértéseknek ellent álljatok? Ne vágyjatok magatokra öltetni a divat aranyozott czikkeit, követni az önző élet himzett lobogóját, hanem kövessetek el mindent, hogy magasztos célja legyen élteteknek. Éltetek érettebb lesz, fejetek bölcsebb, megteszitek-e, a mit tehettek, hogy növekedjék szivetek is; gazdagabbá, forróbbá váljék szeretetek; vidámabbá, elhatározóbbá lelkiismeretek — Isten e legjobb ajándéka? Megteszitek-e, a mit tehettek a legnemesebb példák követésére, a legjobb cselekedetek véghezvitelére?

Ti anyák, kik szent befolyástok által egy szentté lett otthonról álmadoztok, melyben nem akarjátok látni a tékozló élet, érzéki vágyak amaz eltörpítő izgatottságát, mely veszélybe sodorja gyermekeketek — teszitek-e mindazt, a mit tehettek, hogy álmodtok meg legyen valósítva?

Atyák, teszitek-e, a mit tehettek, hogy gyermekeiteknek megbecsülhetetlen örökséget — nemes példát hagyjatok; feljegyzéseket egy tiszta életről; magasztos odaadást az igazsághoz, nyugodt, de soha el nem muló hűséget a lelkiismerethez?

A poklos Simon házában való jelenet a lázas százéveken keresztül nyugodt tanítással jó mindnyájunkhoz, az ifjuhoz, öreg, férfi és nőhez, kérdezvén: ha vajjon követjük-e mi oly hűen, mint e nő, legjobb érzetit; ha vajjon tesszük-e, a mit tehetünk, hogy bizonyosságot tegyünk a szeretet és türelem evangéliumáról, mely teljes hatalommal munkál azon, hogy szétüzessék a babona és előítélet azon fellege, mely a világ felett lebeg, teszünk-e csak annyit, hogy megtörjük a vakhit békóit, növeljük a szeretetet és jóakaratot e világon, hogy életünket vallássá és vallásunkat a szeretet és önfeláldozás életévé tegyük? Megnyitjuk-e a drága kenetek csak egy szelenczéjét is teljes önfelédéssel az örökkévaló atya elnyomott és sértett gyermeke javára? Vagy legalább is törekedünk-e nézni felfelé és nem le, ki és nem be, nézni előre és nem hátra, hogy segédkezet nyujt-hassunk?...

Valamint régen, ugy most is, nem a kenyér, nem az öltözet, hanem az eszme, az igazság, a tisztaság az, melyekért az élet valódi küzdelme foly; a Bethaniai egyszerű nőt ott látjuk e magasztos küzdelemben és ő megtette, a mit tehetett. Teszünk-e mi annyit?...

Fájdalom, a szomorú igazság nem szorul bizonyításra. Kevés ember él a megszenteltetés és jóakarathoz bethaniai magaslatán. Őszintén meg kell vallanunk, hogy közülünk senki se teszi mindazt, a mit tehetne a magasztos dolgok érdekében. Így önként jó az a kérdés: miért van hát ez így? E kérdésre két szerencsétlen, de általános feleletet találok

I. Alig gondoljuk, hogy megérdemli a fáradságot, oly kevés, a mit tehetünk,

II. Resteljük kísérletet tenni, félve az emberek kinevetésétől. Lássuk a feleleteket.

* * *

Először, alig gondoljuk, hogy megérdemli a fáradságot, oly kevés, a mit tehetünk. Kétkedünk, hogy valamit elvégezhetnénk. Kevés hitünk van cselekedetünk hatásában. Ez azért van, mert még mindig az anyag kötelékében állunk. Még mindig szolgálai vagyunk annak az érzésnek, hogy életünkben fontosabb az anyagi mennyiség, mint a szellemi minőség. Elfeledjük, hogy jellemünket nem a batározza meg, hogy mit, hanem az, hogy miképp cselekszünk. A mindenható nem kér tőlünk egyenlő bért jogunk és életünkért, mint a földi urak teszik azt néha. Ő csakis a reánk bízott talentumok hasznos felhasználását kívánja. Az ég adója nem fő, hanem arány szerinti. Nem az a szükséges, hogy alakilag egyenlő mértékben teljesítsünk mindent, hanem hogy nemes szeretet legyen a szívben, szolgálatra készség a kezekben. Valamint az anyagi, úgy a szellemi földművelésnél is nem az a fő, hogy mennyit, hanem, hogy miképp szántasz. E szabály nem kér ígéretet, de nem fogad el mentséget se, de nincs is akkor szükség mentségre, mikor megtettél mindent, a mit tehetted. „Ha nem volnék oly szegény, volna több időm, erőm és pénzem!“ El e szavakkal! A Bethaniai nőtől jó a feddés: „ő, a mit tehetett, azt mivelte.“ Tégy te is annyit és hallgass el panaszaiddal. De azt mondod: „szeretném templomot, kórházakat építtetni; otthont alapítani a szomorkodóknak, ha ugyan tehetném.“ Bizony nem csinálnál te egyet se ezek közül, ha jelenben nincs könyved a szerencsétlen, reményed a remény nélküli számára, egy mosolyod vagy szavad a körülted levő bankodók és elhagyatottakért. De tegyük fel, alapítanál kórházakat, építenél otthonokat, aligha volna áldás azokon, mert ezek falain belül nem érzenék az áldozatkészség szelenczéből merített drága kenet illata. Csupán csak a megszentelt szivek cselekedete az, mi segíthet. Korunk jellemvonása: a nagyon is sok jótékony intézet alapítása s ezek akárhányszor csakis a szegények filléreiből épülnek, avagy a vagyonosak által önző céljaik elérése végett alapíttatnak, vannak intézetek, a melyekben a cément alig tartja össze a falakat annyira, mint az egyszerű vakolat; intézetek, melyekben nincs melegség, mely a tél hidege ellen védene, azt az egyet kivéve, mely a kályhából jó; avagy nincs hűsítő balzsam nyáron, mely a szív lázas verését csillapítaná, kivéve

az orvos gyógyszerét; vannak intézetek, melyekben nincs vallásos megszentelés, drága kenet, nincs akarat, hogy megtegyenek a kezek mindent, a mit tehetnek.

„Ha tudnék jól beszélni, volna elégséges tudományom, oh, mily örömet tennék tanubizonyságot hitemről! védelmezném a nemes eszméket, de . . . de . . .“

Ne, oh ne ejtsd ki e szót ajkadon, de!?! Ő, a mit tehetett, azt mivelte.“ A beszédbeli védelmezésnél van lehetőbb és hatalmasabb. Egy jó szív többet ér, mint bármily érvelés. A cselekedet több, mint a szó. Jellemet s nem okoskodást kell felmutatni az ég kapujánál. A jó magaviselet a legszebb vallástétel. „Ez, a mit tehetett, azt mivelte.“ Nagyobb ereje van e szabálynak, mint bármely hitcikknek; több üdvösség rejlik ebben, mint a nagy és szép szavakban.

Jézus e mondata arra tanít, hogy ne gondoljunk rosszat a szerető lélekről és a tette kész szivéről. A Bethaniai nő hatalmas nyilt titok; a kereset nélkül nyert hir semmi egyéb mint a világ öröm-adója annak az erőnek, melyet ez leginkább szeret. Ily szabály csak az isteni ihletés által jöhet. Mi nem hiszünk eléggé a jó lelkek messze kiterjedő hatalmában, erejében.

Pál apostol az evangelium kilátását tanulmányozván, szeretet nélküli világgal találkozott. A dolgok kedvezőtlenek valának. A legnagyobb mester, ~~mint~~ büns itéltetett halálra; itt van egyfelől a hatalmas Róma elterjedt vallásos közönyével; ott van másfelől Zsidóország üldöző vakhitűségével, féltékeny vakbuzgóságával. Pált magát, bár „tövissel testében,“ gyanus szemmel nézi a kisebbség, melyhez tartozott, mit tegyen hát ő? Fel tudott emelkedni arra a magaslatra, melyen állott a Bethaniai nő; felnyitotta azt a szelenczét, mely éltének az igaz ügyért való drága kenetét tartalmazá s így lehetővé tette a kereszténységet. De menjünk csak elébb egy lépéssel. Mily kevés volt a siker reménye, mily kedvezőtlen a kilátás az egyszerű ácsmester fiára nézve Galileában azt illetőleg, hogy ő tehetne valamit az erkölcs javítása, a vallás tisztítása érdekében! Mennyi kinevetés és megvetés várakozott reá, mennyi irigység és csalódás találta. De ő megtette, a mit tehetett. Megelőzte a szegény Bethaniai nőt és megszentelt szive teljességéből származtak a példabeszédek, a boldogságtan, az erkölcsi a r a n y s z a b á l y, a felséges uri-ima, belátó tehetsége a forrás mellett és a Kalvárián való diadalma. Megszenteltetéséből jött lelkének az a méltósága, mely arra vezetett százéveket, hogy őt Istennek tekintsék; abból jött az az alázatosság, mely arra vezette a gyengét és tudatlant, hogy bizalommal fogja

meg Jézus kezét, mint testvéreét. Mily hatalmas az emberi kebel, melynek minden ereje cselekvésre van szólítva, mely ráadta magát, hogy kövesse a Bethaniai nő példáját: „Ez, a mit tehetett, azt mivelte“.

De hagyjuk a példákat s gondoljunk arra egy kissé, hogy mi lett volna, ha Jézusnak a szent igékben kifejezett szavai olyanok füleibe esnek, kik nem emlékeztek volna meg azokról, s e lelkesítő történet nem mondatott volna el az egész világon e nőre való emlékezőképen? Mi lett volna, ha Pál el van feledve s ha a Jézus megfeszítőinek sikerült volna, a megindított szellemi mozgalmat elnyomni?!... Mindezek mellett is, vajjon nem lett volna-e e feljegyzés épen oly világos és tiszta, mint így? Nem töltötte volna-e Isten mindamellett is lelküket épen ugyanazon békével és áldással? Legalább is Isten előtt nem lett volna-e e szolgálat szent és a győzelem nagy?! E szabály bebizonyítására csak kevés példát hoztam fel, de az egyaránt igaz mindenütt. A tudomány nem biztosabb abban, hogy semmi testi el nem vesz, hanem folyvást növekedve, megyen minden a végtelen világegyetem határáig; mint bizonyosak vagyunk mi abban, hogy a szellem minden egyes mozzanata, mely a jó és igaz érdekében történik, tud diadalmaskodni az akadályokon, lefegyverzi az ellenfelet, legyőzi a megvetést és túléli a halált. A mi nagyszerű, a mig Isten él, megmarad. Mindaz, a mi az Istenben veszett el, megtalálható az Istenségben.

Mikép minden anyagi kép, melyre a nap sugarai valaha estek, le van fényképezve valahol a térben, épen úgy minden szives mosoly, mely felderíti a szenvedők arczát, vagy lecsendesíté az emberi szív viharait, átváltozik amaz örökkévaló világosság parányijává, mely sugárzóvá, fénylővé teszi a szellemi világegyetem egyes részét.

„Eltűntek ők, de bírom én itt keblemben.“

Isten nem pazarol. Kevéssé ismeri az Istent, ki úgy tekinti őt, mint a ki valamely tervszerűleg vezeti könyveit, melyekben a halandók dicsősége vagy elkárhozása egyes áldozati szertartástól vagy theologiai nézettől függ s a kinek könyvében a jótett, a nyájas mosoly és vidámitó szavak nincsenek bevezetve. Valamint a Bethaniai asszony, úgy a mi üdvösségünk is, melyre vágyunk, nem a hittől, hanem a hiveségtől függ. Nem a megmentő tervek, alakok elfogalalása, melyek kívülről ajánltatnak, a fő, hanem a megmentő kegyelemhez való hiveség, mely belülről jó; nem is a hit elfogadása, hanem a szivesség gyakorlása a szükséges. Az idvesség példái, melyek a hiveségből származnak, nem keresendők főképp az egyházak névsorá-

ban, vagy azok között, kiket a predikátorok, mint megmentetteket, idvezülteket állitnak előnkbe, hanem az őszinte lelkek azon meg nem számlált milliói között, kik hiven elvégzik napi dolgaikat, teljesítik legközelebbi kötelességüket türelemmel s életükön keresztül megtartják szerető szívüket, bárha nem hagynak is más emlékjelt maguk után, mint egy világot, melyet kissé jobbá tettek életük által.

A Bethaniai nő törekvésünk szentegyházában szentté lesz. Apostola annak az evangéliumnak, mely a vallást megdicsőült erkölcsösséggé, az erkölcsöt megvalósított vallássá teszi, mely az életet s nem a hittételeket állítja oda a vallásos bizalom és testvériség tanubizonyosságaként. Csak egyedül a jellem a kegyesség tanubizonyossága; egyedül a becsület az üdvezítő, a megváltó; igazság az istennek ítélőszéke, és a szerető szellem az ő engesztelő kegyelme. A Bethaniai nő azt az evangéliumot, örömhirt hirdeti, hogy az embertársaidon való segítség: az Isten előtt való kedvesség; hogy a szivesség a vallásos kebel legjobb tanujele s hogy az ég kegyelme nem egyéb e földön, mint e földi erkölcsöknek a legmagasabb színre való emelése.

A hit, mely hitvesekké teszen, megnyugtat szerény törekvéseinkben. Az embernek, ki a táviró ezen a felén ül s ujjaival átadja az izenetet a villamos erekbe, nem szükség megállva kérdeznie: ha vajjon az eléri-e rendeltetési helyét; nem szükség találgatnia: ha vajjon ki veszi azt át és írja le a megérkezés alkalmával?!... Nem, ez nem az ő dolga: átadni mindent hűségesen. Nem reánk tartozik hát, kérdezni: ha vajjon hatásosak-e kis cselekedeteink? A miénk azokat elvégezni, a végetlen szellemé elfogadni. A miénk nem az, hogy okoskodjunk: miért? hanem az, hogy tegyünk s mint hű katonák, ha szükség, meghaljunk.

Lehet, hogy az ügyvéd nem tudja tisztává tenni az ügyvédi foglalkozást, de ő maga lehet tiszta a foglalkzásában. A kereskedő talán nem tud véget vetni a kereskedéssel járó kapzsiságnak, de ő maga lehet becsületes kereskedő. Az anya lehet, nem tudja megsemmisíteni azokat a dolgokat és körülményeket, melyek elcsábítással fenyegetik leányát, de maga élhet oly életet, melyben lelkének méltósága lefegyverzi a leányára nézve veszélyes dolgok és körülmények seregét. Az apa nem védheti meg fiait a kísértésektől, de ő maga ellenállhat a rossz szokásnak, a helytelen beszédnek és a közönyös életnek, melyeket gyermeke inkább tőle tanul meg, mint bárki más-tól. Vannak csalódásaink, gyengeségeink, de csak ha addig volna

hitünk mindannak a hatásában, a mit tehetünk, míg a hit hivatással érik, meg volna akkor életünknek kellemessége, egészsége, ereje és nyugalma; s ezek betöltenék végre a világot és az örökkévalóságot. Így fogva fel szent leczkénk szavait, megtalálhatjuk abban a kis történetben az idvességnek azt a titkát, mely a legtöbb hittételtől hiányzik.

* * *

A másik ok, a miért nem teszünk meg mindent, a mit tehetünk, az: hogy resteljük kísérletet tenni, félve az emberek kinevetésétől. Gyengeségünket, kicsinységünket mindig félünk mások előtt kimutatni. Szomorú bizony, de igaz, hogy sokan még a legtehetségesebbek közül is, nemcsak egyszerű, nyílt kötelességeiket mulasztják el, de még a legnagyobb, legnemesebb alkalmakat is elszalasztják csupán azon félelem miatt, hogy kinevetetnek. Ezért sokan inkább elrejtőznek eme szavak háta mögé: „szeretném ezt tenni, vagy e lenni,“ minthogy nyíltan kimutatnák, hogy mik ők mit tehetnek. Hány ember tartozik ma egyházhoz, melynek hittételeiben nem hiszen; hányan nem követik érzelmüket és meggyőződésüket csupán azért, mert félnek, hogy e hivatásért az emberek kinevetik. Nem kételkedem, hogy nem egy nő vágyott ama reggel ugyanazt tenni, mit a Bethaniai nő tett, de nem volt bátorságuk; a tanítványok vagy talán más valaki kinevetnék; s e nőknek igazuk volt. A tanítványok bizonyosan nevetnének és nevettek is.

A nő tudja, hogy e vagy az a divat nevetséges, a szokás jelentéktelen, vagy éppen rossz és bűnös; de mások követik, miért tartózkodják hát ő azoktól — így szól — hisz akkor különböznek neveznék. Fél a kinevetéstől. Az ifjú jól tudja, hogy a rossz társaságok mire vezetik s lám mégis nincs ereje azoktól óvakodni, hiszen páratlan lenne társai között és kinevetnék. Így tovább folytathatnám, szólhatnék az élet benső dolgairól, de nem teszem, nehogy majd igaztalanná legyek. A szellemi, értelmi és társadalmi szolgaság, melyben ma vagyunk, igazán lesújtó. Az erkölcsi gyávaság sokkal nyugtalanítóbb gyakorlati hirtelenség, mint maga az atheismus, vagy skepticismus, melyek korunkban oly igen uralkodnak. Korunkban hiányzik az erkölcsi bátorság, s ha e hiányzik, ez a betegsége minden kornak. Nem arra nézve hiányzik bennünk a bátorság, hogy megtegyük azt, a mit mi nagy dolognak nevezünk, de igen arra nézve, hogy megtegyük ama nagyobb dolgokat, melyeket mi kicsinyeknek tartunk. Mindig van elég bátorság nőket és gyermekeket menteni meg az égő épületekből, rárohanni az ellenségre a csatátel-

ren, de kevés bátorságunk van arra, hogy barátjává legyünk az elhagyottnak, tegyük a kisszerű kötelességeket az eszmék előhaladása érdekében, s hogy magunkra is megálljunk védőül a felvilágosodás lobogója mellett. Nagyobb hősiesség van egy mosolyban, mely elrabolja a jajveszékeltő fájdalmát, mint az előre rohanó sereg harci lármájában. Több bátorság van abban, ha egy remegő, lenézett lélek megnyitja a drága kenetek szelenczéjét ama jó és igaz érdekében, mely már elveszésre van ítélve, mint az ékes szavakkal megtelt kötetekben, melyek az elbizakodottaktól és önhittektől származnak. Nem az elbizakodott farizeus, a ki kiüríté kövér erszényét a templom lédájában, hanem a szegény özvegy nő, ki utána jöni mert és beledobá filléreit, volt az, a ki meghatotta Jézus szívét.

Nem az államé és nem is az államférfiué a bátorság és dicsőség, a mely és a ki a haza veszélyben léte alkalmával a törvény erejénél fogva hadsereget tud előállítani, hanem azé az édes anyáé, ki az ajtóban megcsókolva egyetlen fiát, így szól: „gyermekem, hazádnak szüksége van rád, menj,“ s aztán hátra fordul és észreveszi, hogy oda lett minden világosság hajlékából. Nem az az ember a nemes, ki ezereket áldoz intézetek alapítására, míg több ezeret fordít önző czéljaira, hanem az, ki a tegnapi munkája díjának felét odaadja, feláldozza féléjszakai nyugalmit s megtagadja örömeit; az áll meg az igazság mellett, kinek van bátorsága felállni és szembenézni a lenevetőkkal.

Adni nem azt jelenti, hogy eldobjuk, a mire soha sincs szükségünk, hanem azt, hogy szenteljük nemes czélra, a mi nagyon kedves előttünk és sok fáradságunkba került. A nemes bátorság abban áll, hogy hivek legyünk a reánk bízott kevés dologban. Ebben állott a Bethaniai nő bátorságának magasztossága. Lehet, hogy ő egyike volt ama három nőnek, kik néhány nappal azután a kereszt mellett állottak, eltürve az igazságtalanságot, melyet meg nem akadályozhattak.

Elszomorodott arczokról azonban, egy gyenge fénysugár jó, mely mellett látható, hogy el vannak pusztulva a gerendák, melyek az elhamarkodás, a népszerűség és hatalomvágy festett hidjának alapját képezik, s melyen mindnyájan szeretnénk még ma is keresztül menni. Most is, mint akkor, nem egy tanítványt találunk, ki visszavonul az igazságnak az igazságtalansággal folytatott harcából; kik eltávoznának azon eszmék és igazság szolgálatából, melyekben hisznek, a helyett, hogy megállanának a Golgotháig, hol harcol a lélek a test ellen, a szabadság a szolgaság ellen, a becsület a tettetés

ellen, az őszinteség a képmutatás ellen, E nők a lehető legnagyobb-szerű módon, melyre csak az emberi lélek képes, tettek tanubizony-ságot az igazságról, mert megállottak a mellett mindvégig, mutatva, hogy van hely — a kebel, hol a népszerűség zászlója meghódol az isteni előtt.

A Bethaniai nő hivsége, a vallás egyszerű követelése. Egy fil-lérrel, egy pillanattal, egy csepp szeretettel, egy gondolattal, avagy szótaggal több nem kívántatik tőletek, mint a mennyi csak lehetsé-ges; de ez mind megkívántatik, kevesebb nem elég! Isten ennél többet nem kér, ember többet nem várhat, de mindazt ő kéri és ember el nem hagyhatja. Hozzátok drága kenetek szelenczéjét, nyissátok meg, kénjétek meg azzal a mi érdemes és akkor épen oly átható és oly sokáig tartó illatot fogtok találni mindenfelől, mint az, a mely egykor, 19 száz évvel ezelőtt, eltölté Bethaniának leve-gőjét, mert a ti szelenczétek is a megszenteltetés szelenczéje, meg-nyitva a bátorság kezével s a drága kenet a jó akarat, a legneme-sebb szeretet kenete. Hadd legyen a kötelesség maga magában juta-lom, a szeretet: önigazolás. „Éz, a mit tehetett, azt mivelte.“ Ebben áll a keresztény kitünőség összege, ez a vallás legmagasztosabb lo-bogója. Kövessétek e lobogót mindörökké. Amen.

(Angolból.)

CSIFÓ SALAMON.

I M A D A L.

(Hymnus.)

Dallam : „Mint a szép hives patakra.“

Bölcsességnek kútforrása,
Szeretetnek Istene,
Hatalmadnak fényirása
A természet mindene.
Hegy, völgy, virág sátora,
Az ég csillag-tábora,
Mélység, magasság határa:
Dicsőségnek sugára! . . .

A létel — az enyészetnek
A legelső kezdete;
A halál — az új életnek
Ébredő lehellete . . .
Hogy minden fennállhasson:
Kell szüntelen változzon.
— Te vagy csak változhatatlan,
Egyedül a nagy világban!

Szent törvényed bölcsességét
Semmi át nem lépheti,
A világ nagy mindenségét
Örökléted fékezi.
Törvényed határába
Élhetünk szabadságba . . .
Törvényed önként töltése:
Lételünk függetlensége . . .

Segélj meg hát jó Istenünk,
Mi erőtlenségünkben:
Szabadsággal csak azt tennünk,
Mi van szent törvényídben;